

106

Μὴν ἀνακατώνης Ἐκκλησία καὶ Θρησκεία. Ἡ πρώτη κοινωνικοπολιτικὴ δύναμις. Ἡ δεύτερη, ὁρμὴ ψυχοφυσιολογική. Ἡ πρώτη κρατιέται μὲ τὸ δόγμα, μὲ τὴν παράδοση, μὲ θεσμούς καὶ μὲ τύπους πὺν κάποτε, ἀργὰ ἢ γλήγορα, θὰ περάσουν. Ἡ δευτέρα κρέμεται ἀπὸ κάποιου ψυχόρμητα πὺν εἴτε ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς εἴτανε στὸ φυσικὸ τοῦ ἀνθρώπου, εἴτε ἀπὸ πανάρχαιο καιρὸ κατάβαθα, σὺ φυσικὰ, τοῦ ξετυλ-
χτήκανε, τὸ ἴδιο κάνει. Ἡ πρώτη κυβερνᾷ καὶ τυ-
ραννᾷ. Ἡ δευτέρα συνταράζει καὶ συγκινεῖ. Ἡ Ἐκκλησία, ἔξουσία. Ἡ Θρησκεία, ποίηση. Μὰ μὴν
ξεχνᾷς πὺς χωρὶς τὴ βοήθεια καὶ τὸν ἀγώνα τῆς Ἐκκλησίας καμιά θρησκεία δὲ θὰ εἶχε ἱστορικὴ
πραγματικότητα. Θυμᾶσαι τὸ ποίημα τοῦ Λεκόντ Ντελλὶ στὰ «Στερνά» τραγούδια του; Τὸ φάντασμα
τοῦ Χριστοῦ παρουσιάζεται σ' ἕναν ξακουστὸ Πάπα
πὺν μὲ τὸ σπαθὶ καὶ μὲ τὴ φωτιὰ γύρεβε νὰ σώσῃ
τὶς ψυχὰς ἀπὸ τὸ Σατανᾶ καὶ νὰ στερεώσῃ τὴ βι-
σιλεία τοῦ Θεοῦ. Ὁ γλυκίτατος Ἰησοῦς καρφώνει τὰ
μάτια του στὰ μάτια τοῦ τοιχοφραγμένου Ποντίφηκα
μὲ παράπονο καὶ μὲ συντριβὴ· ματιὰ πὺν σφάζει·
σὺ νὰ ἤθελε νὰ τοῦ πῇ: «Μὰ κοίτα τί κάνεις!» Μὰ ὁ
Πάπας δὲν τὰ χάνει· εὐγλωττα τοῦ δίνει νὰ κατα-
λάβῃ· τοῦ ψάλλει τὸν ἀναβυλλόμενον. «Τί γυρνᾷς
παῖ εἰδὼς κατὰ; Ἄν εἶναι πιά δική σου δουλειά.
Ξέρουμε ἔμεις τί κάνουμε. Ἄν εἴσαι Κύριος ὁ Θεός,
τὸ χροστῇς σ' ἐμᾶς. Ἐτσι στερεώνεται ὁ θρόνος σου.
Ἀλλοιώτικα δὲ θὰ ἴπαρχες. Τράβα.» Κι ὁ Χριστὸς
δὲν ἔχει τί νάποκριθῇ· ἄφαντος ἀπὸ καὶ πὺν ἦρθε.
Τὸ ἴδιο τὸ θέμα ξετυλίγεται πλατύτερα, νευρικώτερα,
υποβλητικώτερα, σὲ πέντε δέκα σελίδες τοῦ Δοστο-
γέφσκη, στὸ ἀριστοῦργημά του «Τὰ δέρφια Καρ-
μαζώφ». Ὁ Χριστὸς κι ὁ Μέγας Ἱεροξεταστὴς.
Μέσα στὴν Ἰσπανία. Ὁ πρῶτος ξανάρχεται στὴ γῆ,
θυματουργεῖ, τὸ εἶδωλο γίνεται τοῦ πλήθους. Ὁ
δευτερος παρουσιάζεται καὶ φυλακίζει τὸν πρῶτο.
Μέσα στὴ φυλακί τοῦ μιλεῖ μὲ λόγια στρογγυλά,
σκληρὰ, τελειωτικά. Ἄν ἔπρεπε νὰ ξαναγυρῇ στὸν
κόσμο. Μήτε πὺν ἔχει, μήτε πὺν τοῦ δίνεται τέτοιο
δικαίωμα. Ἡ ρητορικὴ τοῦ ἱεροξεταστῆ ἀκατάβλητη.
Θὰ μπορούσε νὰ τὸν ξαναθανατώσῃ τὸ Σωτήρη,
καινεὶς δὲ θὰ τολμοῦσε νὰ μιλήσῃ. Περιορίζεται, συγ-
καταβατικὰ, νὰ τὸν ἐξορίσῃ. Τράβα δρόμο. Τὸ ἐ-
πεισόδιο ξετυλίγεται μ' ἐπικὴ μεγαλοπρέπεια στὸ ἔργο
τοῦ Δοστογέφσκη. Βεβαιότατα. Ὁ κοσμάκης συνηθίζει
νὰ λέῃ στοχαστικά: «Ἄν ὁ Χριστὸς ξαναρχότανε, θὰ
τὸν ξανασταυρώναν. Θὰ μπορούσε καινεὶς νὰ συμ-
πληρώσῃ: ὁ πάπας καὶ ὁ παπᾶς. Καὶ εἰλικρινέστατα,
καὶ μὲ βαθιὰ τὴ συνείδηση πὺς δουλεύουνε γιὰ τὴν

θρησκεία. Ἐτσι τράβηξε μπροστὰ ὁ Καθολικισμός.
Μὰ σ' ἐμᾶς ἐδῶ; Ἀλλάζουμε κάπως τάντικείμενα.
Μὰ ὁ ἱστορικὸς νόμος δείχνεται σὲ πολλὰ ὁ ἴδιος.

107

Ἡ συμπάθεια καὶ ὁ σεβασμὸς κρύβουνε μέσα
τοὺς κριτικώτερο νοῦ καὶ βλέπουνε κι αὐτὲς τὶς ἀδυ-
ναμίες τοῦ κρινόμενου καθαρώτερ' ἀπὸ τὴν ἀντιπά-
θεια καὶ ἀπὸ τὴν ἀρνηση. Σύγκρινε τὸ λιβέλλο τοῦ
Remy de Gourmont γιὰ τὸ Sully Prudhomme τὸν
καταχωρισμένο σ' ἕνα φυλλάδιο τοῦ «Mercure de
France», μὲ τὴ μελέτη τοῦ Gaston Paris γιὰ τὸν
ἴδιο τὸν ποιητὴ στὸ βιβλίο του «Penseurs et poètes». Καὶ μολαταῦτα ὁ Ρεμὺ Γκουρμόν εἶναι κριτι-
κὸς ἀπὸ τοὺς πρῶτους τῆς Γαλλίας.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Ἡ ΚΟΙΝὴ ΓΝΩΜΗ

Ἡ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Φίλε «Νουμᾶ»,

Τόσο σκολιάστηκε, τόσο κοροϊεύτηκε καὶ τόσο
κατακρήνηκε τὸ ποίημα τοῦ κ. Βάραγγου Στέφα
πὺν δημοσίεψες στὸ περασμένο σου φύλλο, ὥστε
ἀναγκάζομαι νὰ παρουσιάσω ὡς ἐξ ἐπαγγέλματος
συνήγορός σου καὶ νὰ σοῦ ζητήσω τὸ ἐλεύθερο
βήμα σου τῆς «Κοινῆς Γνώμης» γιὰ νὰ τὸ διαφεν-
τέψω τὸ χυλιοκατατρεγμένο.

Ὁ κ. Βάραγγος Στέφας (ὅχι ἀνύπαρχτο πρό-
σωπο, καθὼς εἶπανε καὶ διαδόσανε μερικοὶ καλοσυ-
νειδητοὶ κύριοι, μὰ γνωστὸς ὑπάλληλος τῆς Ἐθνι-
κῆς Τραπεζῆς καὶ μέλος τοῦ «Ἐκπαιδευτικοῦ (Ο-
μίλου)» ἔκαμε τὸ φοδερὸ κακούργημα νὰ μεταχει-
ριστῇ στὸ ποίημά του ἀσυνείθιστες λέξεις πὺν δὲ
βρίσκονται μέσα στὰ Δημοτικὰ τραγούδια καὶ στὰ
Ἡπειρωτικὰ γλωσσάρια. Ἄν πρέπει νὰ κρεμαστῇ
γι' αὐτό του τὸ ἔγκλημα, τραπῶ πρῶτος ἐγὼ τὸ
σκοινὶ τῆς κρεμάλας του.

Ἄν βρεθῇσαν μερικοὶ νὰ τὸν κοροϊδέψουνε, δὲ
σημαίνει τίποτα. Μήπως δὲν κοροϊδεῖτε ἄλλοτε; στὴν
ἐφημερίδα του ὁ κ. Πῶπ τις «Ἀλυσίδες» τοῦ Πα-
λαμᾶ; Καὶ μήπως δὲ βρίσκονται Πῶπηδες, δηλ.
στενοκέφαλοι καὶ κακόπιστοι, κι ἀνάμεσά μας καὶ
μάλιστα ἀνάμεσα στοὺς μικτούς; Ἀσυνήθιστες λέξεις
μεταχειρίστηκε κι ὁ Μαδὶλης στὰ σονέτα του, κι ὁ
Ἑρμονας στὰ σονέτα «Τῆς Ζωῆς» καὶ στὴν «Ἀρ-

γώ» του, κι ὁ Γρυπάρης στοὺς «Σκαραδέους καὶ Τερακότες» του κι ὁ Θεοτόκης στὰ «Γεωργικά» του. Αἱ λοιπὸν ἂν κι ὁ Βάραγγος Στέφας στὴ «Συμφωνία τῆς Ζωῆς» μεταχειρίστηκε ἀντὶ τοῦ συνηθισμένου *νούφαρα* τὸ ἀσυνήθιστο «*νέγατά*» κι ἀντὶ τοῦ «*λάγνοι*» τὸ «*μάχλοι*» κι ἀντὶ τοῦ «*φαρμάκι*» τὸ «*γιδός*» (= ἰός), καὶ μερικὰ ἄλλα τέτια, πρέπει νὰ κρεμαστεῖ!

Ἐγὼ θάρρῳ πὼς ἀξίζει κρεμάλα καίνας ποὺ θὰ κλείσει ἓναν ποιητὴ μέσα σὲ μαντρί ποὺ βόσκουν διορισμένες καὶ καθιερωμένες λέξεις καὶ θὰ τὸν υποχρεώσει μόνο αὐτὲς νὰ μεταχειρίζεται.

Δικός σου

ΠΕΡΑΣΤΙΚΟΣ

“Ο ΓΛΑΥΚΟΣ,”

Φίλε «*Νουμά*»,

Κάπου τώρα τελευταία διάβασα πὼς τὸ νέο ὑποβρύχιο ἡ Κυβέρνηση τὸ βάφτισε «Γλαῦκος». Νὰ σοῦ πῶ τὴν ἀλήθεια, ἤξερα πὼς αὐτὸ τὸ ὄνομα εἶταν ἀρχαῖο, μὰ τί σκέψη μπορούσε νάχη μὲ τὸ ὑποβρύχιο δὲν μπορούσα νὰ καταλάβω κ' ἔτρεξα στὸ λεξικό. Ἀπ' αὐτὸ ἔμαθα πὼς εἶταν ἓνας ψαράς, ποῦξερε γερό κολύμπι καὶ πὼς ἀφοῦ ἔφαγε ἓνα μαγικὸ βοτάνι μεταμορφώθηκε σὲ θαλάσσια θεότητα.

Θὰ μοῦ πεῖς, ἔμεινα ἱκανοποιημένος; Κάθε ἄλλο. Βέβαια τὰ κράτη παίρνουν ἀπὸ τὴν ἱστορία τους καὶ βαφτίζουν τὰ καράβια τους. Μὰ τὲ νὰ ξεσκαλίξης τὴν ἀρχαιότητα γιὰ ναῦρης ἓνα Γλαῦκο, ποὺ τόσο τόσο δὲν ἔχει ἱστορικὴ σημασία κι' οὔτε καὶ σκέψη μεγάλη μὲ τὸν τύπο αὐτοῦ τοῦ καραβιοῦ, μὲ τοὺς Ὀλυμπίους, θάρρῳ πὼς μονάχα μὴ ἑλληνικὴ Κυβέρνηση μπορούσε νὰ τὸ κάνη. Χάθηκαν βλέπεις, τὰ ὀνόματα ἀπὸ πρὶν κοιντὴν ἐποχὴ, ποὺ τὴ θυμᾶται ὁ κόσμος καὶ τήνε ξέρει καλλίτερα ἀπὸ τὴν ἀρχαία καὶ μάλιστα ἀπὸ τὴ μυθολογία τῆς ἀρχαίας.

Τί τοὺς ἐμπόδιζε νὰ τὸ βγάλουν Παπανικολῆ, Πιπῖνο, Κανάρη (ἂν κ' ἔχουμε Κανάρη) ὀνόματα ζωντανὰ στὴ μνήμη τοῦ λαοῦ καὶ ποὺ σὲ μιὰ κρίσιμη στιγμή θάχε ὁ κυβερνήτης του νὰ πῇ λίγα λόγια ἀπὸ τὴν ἱστορία καὶ νὰ ἡλεχτήρησεν τὰ παλληκάρια, ποὺ θάναυ ἔκει μέσα κ' ἔτσι νὰ ξαναδιοῦμε ἓνα καινούργιο Παπανικολῆ, ἓνα καινούργιο Πιπῖνο, ἓνα καινούργιο Κανάρη!

Πότε, μὰ πότε πιά θὰ γλυτώσουμε ἀπ' αὐτὸν τὸ προγονισμό!

Samsoun

Ο ΕΦΤΑΨΥΧΟΣ

Φίλε «*Νουμά*»

Μοῦ φαίνεται πὼς κάνεις λάθος γράφοντας πὼς «ἡ Κυβέρνηση ἔκαμε τὸ χρέος τῆς» μὲ τὸ θρίο τῆς ἡλικίας τὸν πέταξε τὸ Μιστριώτη ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιον.

Ἡ Κυβέρνηση κανένα χρέος δὲν ἔκαμε, γιὰτὶ δὲν εἶχε καὶ κανένα χρέος νὰ κάμῃ. Ὅτι ἔκαμε, τὸ ἔκαμε ὁ Νόμος. Καὶ ὁ νόμος δὲν τὸν πέταξε καθόλου τὸν κ. Μιστριώτη ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιον. Τὸν κάθησε μάλιστα στὸ στέργο τῆς Παιδείας, ἀκόμα πρὶν αὐτοῦ, παρ' ὅτι εἶτανε ὡς τώρα.

Ὁ κ. Μιστριώτης εἶναι ἐπίτιμος καθηγητής. Ὁ ταχτικὸς καθηγητὴς μπορεῖ νὰ παυτῇ, — τὸν ἐπίτιμο ποιὸς μπορεῖ νὰ τὸν πάψῃ;

Ὁ κ. Μιστριώτης δὲν παίρνει μιστό, παίρνει σύνταξη, ἴσια μὲ τὸ μιστό. Τὸ μιστό μπορεῖ νὰ τοῦ τὸν κόψῃ ὁ ὑπουργός, — τὴ σύνταξη οὔτε καταδικαστικὴ ἀπόφαση μὲ ἰσόδια δεσμὰ μπορεῖ νὰ τὴν κόψῃ κανεὶς.

Ὁ κ. Μιστριώτης φηγουράρει πρῶτος καὶ καλῆτερος στὸ πρόγραμμα τοῦ Πανεπιστημίου γιὰ τὸ «χειμερινὸν ἐξάμηνον τοῦ 1911—1912» καὶ διδάσκει ταχτικὰ δύο φορὲς τὴ βδομάδα. Στὸ πρῶτο μάθημά του εἶπε μάλιστα πὼς «ἐφ' ὅσον ἀναπνέω δὲν θέλω ἀκνήσει ἵνα ἐκτελέσω τὸ ἐμὸν καθήκον» — δηλαδὴ «ὡς καθηγητῆς τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων, ὡς φρουρός τῆς ἐθνικῆς γλώσσης» του.

Ὁ κ. Μιστριώτης, σὰν ἐπίτιμος καθηγητῆς ποὺ εἶναι, ἔχει λένε ἀπάνω στοὺς φοιτητὰς ὅλα τὰ δικαιώματα, καὶ ὅλη τὴν ἐξουσία ποὺ ἔχει κάθε ταχτικὸς καθηγητῆς. Θὰ ἐξετάζῃ, θὰ βαθμολογῇ, — δηλαδὴ τὸ κόμμα του, κόμμα πάντα, καὶ ἡ τρομοκρατία ἀπάνω στοὺς γλωσσολογικοὺς του, τρομοκρατία. — Ἀλλάξε ὁ Μανωλίδης, κ' ἔβαλε τὰ ροῦχα του ἄλλιως, καὶ βρεθήκανε καλῆτερα. . .

Αὐτὸ ὅμως τὸ δικαίωμα καὶ αὐτὴ τὴν ἐξουσία, νὰ ἐξετάζῃ δηλαδὴ καὶ νὰ βαθμολογῇ ὁ κ. Μιστριώτης, νομίζω πὼς ἔακνε τὸ χρέος τῆς ἂν τὰ πρόσεχε ἡ Κυβέρνηση. Τέτοιο ζήτημα ῥῆγχε στὴ μέση καὶ πέρασι, ποὺ ὁ μακαρίτης Δαμασκηνός, σὰν ἔγινε ἀπὸ ταχτικὸς ἐπίτιμος καθηγητῆς τοῦ Ἐμπορικοῦ Δικαίου, ἐξακολούθησε ταχτικὰ τὸ μάθημα γιὰ λίγον καιρὸ πρὶν πέσῃ ἄρρωστος. Εἶπανε τότε Νομικοὶ καὶ Γενικοὶ Γραμματεῖς πὼς ὁ ἐπίτιμος καθηγητῆς κ' ἐξετάζει καὶ βαθμολογεῖ. . . Αὐτὸ λέγει καὶ ἡ Κυβέρνηση τοῦ κ. Βενιζέλου μὲ τὸ θρίο τῆς ἡλικίας ποὺ ψήφισε ἡ Βουλὴ;

Ἀθήνα, 18 τοῦ Ὀκτωβρίου 1911.

Ν. ΠΟΡΙΩΤΗΣ

ΣΟΜΕΡΙΤΗΣ